

Concept Beheerplan Houtwallen Zuiderloo, gemeente Heiloo

Uitgangspunten, visie & beheermaatregelen

In opdracht van gemeente Heiloo

In opdracht van:

Naam : Gemeente Heiloo, Werkorganisatie de BUCH
Contactpersoon : R. van der Veer
Postadres : Postbus 1301
Postcode + plaats : 1900 BH Castricum

Datum : 30 maart 2021
Opgesteld door : G. Luchtenberg, S. Verdonkschot
Gecontroleerd door : ing. W. Floris
Status : Definitief
Versie : 2

Smit Groenadvies BV

Adres : Zijperweg 3
1742 NE Schagen
Telefoonnummer : 0224 75 12 75
E-mail : info@smitgroenadvies.nl
Internet : www.smitgroenadvies.nl

Inhoud

1	INLEIDING	4
1.1	Aanleiding en doel	4
1.2	Plangebied & historie	6
1.3	Huidige situatie	7
2	UITGANGSPUNTEN EN VISIE BEHEERPLAN	9
2.1	Beheereisen van traditionele houtwallen	9
2.2	Behoud en beheer van de huidige houtwallen en greppels	10
3	BEHEERMAATREGELEN	11
3.1	Standaard beheermaatregelen	11
3.2	Invulling aan de beheermaatregelen	11
3.2.1	Categorie 1	13
3.2.2	Categorie 2	14
3.2.3	Categorie 3	17
5	BIBLIOGRAFIE	19
	BIJLAGE I: STANDAARDBEHEERMAATREGELEN VOOR HOUTWALLEN	20
	BIJLAGE II: VISUELE DWARS-UITWERKING BEHEERSMAATREGELEN CATEGORIE 1	21
	BIJLAGE III: VISUELE LENGTE-UITWERKING BEHEERSMAATREGELEN CATEGORIE 1	22
	BIJLAGE IV: OVERZICHTSKAART VAN ALLE, OOK NOG TE REALISEREN, HOUTWALLEN IN ZUIDERLOO	23

1 Inleiding

In januari 2017 is door het college van burgemeester en wethouders voor de gemeente Heiloo toegezegd, dat op korte termijn beleid wordt ontwikkeld op het gebied van de cultuurhistorisch waardevolle groenstructuren in Heiloo. Een van deze groenstructuren bevat een aantal waardevolle cultuurhistorische houtwallen in de woonwijk Zuiderloo. De gemeente Heiloo wenst een apart beheerplan voor de inrichting en het beheer van deze historische houtwallen. Smit Groenadvies is gevraagd om dit beheerplan op te stellen.

Het volgende projectteam is betrokken bij het opstellen van het beheerplan:

• Wilco Floris	Projectleider
• Ben Bankras	Boom technisch expert (ETT'er)
• Gijs Luchtenberg	Toeziethouder en ecooloog
• Sunny Verdonkschot	Ecooloog

1.1 Aanleiding en doel

Het traditioneel beheer van de houtwallen botst met de wensen van een aantal bewoners van Zuiderloo. Er is bij de bewoners onduidelijkheid over de cultuurhistorische waarden en het traditionele beheer van de houtwallen. Hierdoor is dringend behoefte aan een beheerplan voor het beheer van cultuurhistorische houtwallen in Zuiderloo. Verder zal dit beheerplan als handvat dienen voor de inrichting en het beheer van toekomstige houtwallen in nieuwbouwwijken.

De gemeente Heiloo heeft in 2015 een notitie opgesteld waarin de cultuurhistorische waardevolle groenstructuren in Zuiderloo beschreven staan. In deze notitie zijn aanwezige groenstructuren geïnventariseerd en gecategoriseerd naar hun cultuurhistorische waarde. Deze waarden lopen op van categorie 1 tot en met 4 waarbij categorie 1 de hoogste cultuurhistorische waarde heeft. Dit beheerplan is specifiek toegespitst op groenstructuren die toebehoren aan categorie 1 & 2a. Groenstructuren uit deze categorie worden beschreven als:

Categorie 1: 'Van groot cultuurhistorisch belang vanwege de nog bestaande combinatie van houtwal met greppel; de houtwal is beplant met inheemse beplanting; getoetst aan historisch kaartmateriaal is deze structuur eeuwenoud en gerelateerd aan de ontginningsgeschiedenis van het gebied.'

Categorie 2a: 'Van groot cultuurhistorisch belang vanwege het feit dat de solitaire houtwal of solitaire greppel nog duidelijk gerelateerd kan worden aan de ontginningsgeschiedenis van het gebied.'

Voor de inrichting van de nieuwe woonwijk in Zuiderloo hebben deze houtwallen deels de ruggengraat gevormd. De houtwallen worden momenteel beheerd op traditionele wijze conform de eisen die gesteld zijn voor deze beheergroep. Deze worden in hoofdstuk 2 van het beheerplan nader behandeld. Het beheer van de houtwallen is onderverdeeld. Een deel van de houtwallen in Zuiderloo zijn in het beheer van de gemeente en een deel is in onderhoud van particulieren.

De bewoners van Zuiderloo zijn het niet eens met het huidige beheer van de houtwallen. Bij het huidige beheer is er voor gekozen om de gehele houtwal af te zetten. Tijdens uitvoering van het beheer zijn bewoners in opstand gekomen en hebben de uitvoering van de werkzaamheden laten staken. Daaropvolgend hebben bewoners een officiële brief opgesteld naar de gemeente met hierin hun uitgangspunten en de wensen wat betreft de houtwallen. Beweegredenen van de bewoners zijn onder andere;

- De ecologische waarde van de houtwallen;
- Dat meerdere houtwallen nog nooit gesnoeid zijn;
- Dat bomen en greppels als één geheel worden gezien en dat onderhoud van greppels als argument gebruikt wordt voor het kappen van de bomen;
- Het behouden van groenstructuren zoals deze zijn vastgelegd in het stedenbouwkundigplan;

- Het waarborgen van schaduw in relatie tot UHI (Urban Heat Island);
- Het voorkomen van lichthinder en inkijk.

De bewoners hebben een aantal wensen voor de gemeente opgesteld met betrekking tot het toekomstige beheer van de houtwallen;

- Het erkennen, vastleggen en registreren van de houtwallen als beschermde groenstructuur;
- Het vastleggen dat de bomen in houtwallen niet gekapt, geveld of gerooid mogen worden zonder kapvergunning;
- Dat het onderhoudsprogramma van de houtwallen in goed overleg wordt opgesteld.

De gemeente heeft behoefte aan een beheerplan voor de houtwallen waarin voldaan wordt aan de beheereisen die gesteld worden aan houtwallen en waarin de wensen van de bewoners gehoord en meegenomen worden. Een vereiste hiervoor is wel dat de wensen binnen het kader vallen om de houtwallen als cultuurhistorisch- en ecologisch element te kunnen behouden. Het voorliggende beheerplan is opgesteld door middel van het inzetten van diverse deskundigen in het vakgebied.

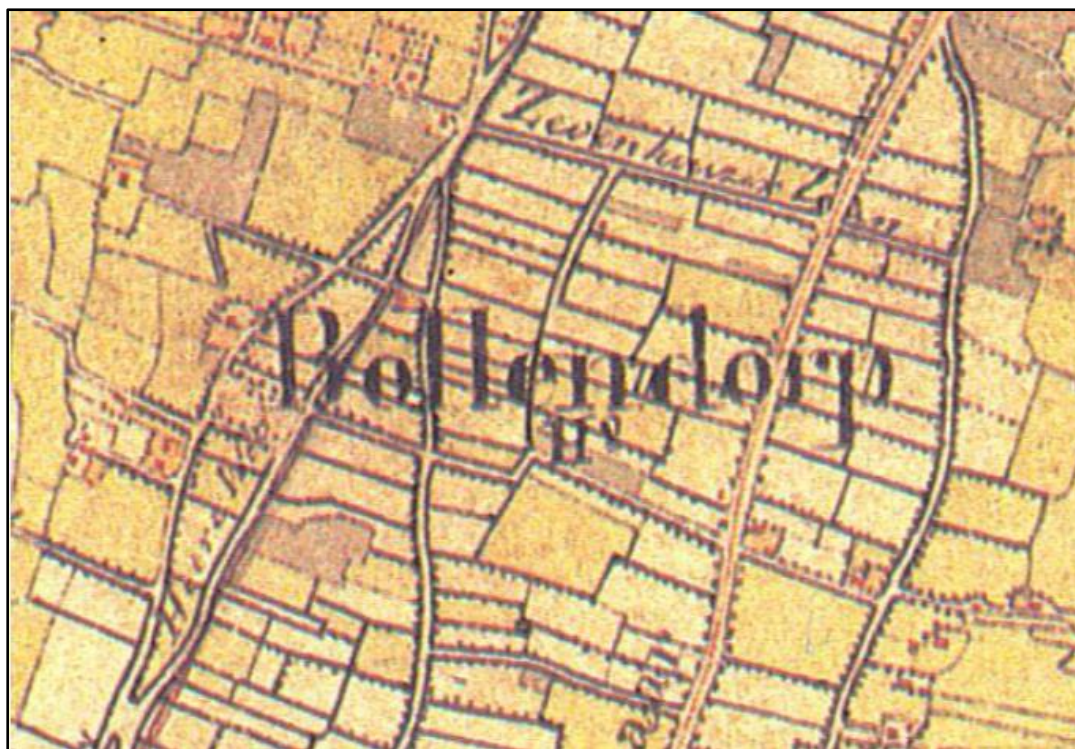
1.2 Plangebied & historie

De houtwallen bevinden zich in Zuiderloo, een locatie gelegen aan de zuidkant van Heiloo (Figuur 1). De omvang van deze locatie betreft ca. 45 hectare. Zuiderloo betreft een gebied wat deels nog in ontwikkeling is. In het bestemmingsplan van het gebied staat beschreven dat er circa 550 woningen gerealiseerd moeten worden. Een groot deel van deze woningen zijn op het moment van het opstellen van dit beheerplan gerealiseerd en worden bewoond. Een deel van het plangebied is nog in ontwikkeling.

Binnen het plangebied zijn diverse groenstructuren aanwezig als beschreven in de 'Notitie Cultuurhistorische waardevolle groenstructuren in Zuiderloo'. Uit historische kaarten van het gebied is af te leiden dat de huidige structuren al bijna twee eeuwen aanwezig zijn (Figuur 2). Houtwallen dienden destijds als afscherming om vee binnen te houden. De oogst van de houtwallen werd gebruikt voor bijvoorbeeld brandhout. Greppels zijn destijds gegraven om overtollig water zo snel mogelijk af te voeren. Dubbele greppels werden aangelegd in gebieden waar extra veel water afgevoerd moest worden. In de huidige situatie tekenen de nog steeds aanwezige houtwallen en greppels een beeld van hoe het gebied er in het verleden uit heeft gezien.

Figuur 1: Huidige situatie en ligging van het plangebied (rood omlijnd) Bron afbeelding: Bestemmingsplan Zuiderloo.

Figuur 2: Een provinciale kaart van het gebied uit 1850. Bron afbeelding: Gemeente Heiloo, Notitie cultuurhistorische waardevolle groenstructuren in Zuiderloo.

1.3 Huidige situatie

Door de aanleg van de woonwijk ziet Zuiderloo er geheel anders uit. In de gebieden waar ooit akkers waren met vee, zijn nu huizen gebouwd. Tijdens de aanleg van de woonwijk zijn een aantal cultuurhistorische groenstructuren verloren gegaan. Een deel van deze groenstructuren is behouden gebleven, waaronder houtwallen met greppels. De houtwallen met greppels hebben door de jaren heen een deel van hun oorspronkelijke functie verloren. Zo wordt het hakhout van de houtwallen niet gebruikt en zijn de houtwallen al lang niet meer aanwezig om vee binnen of buiten te houden. Zij fungeren wel nog steeds als erfafscheiding. De greppels zijn overigens belangrijker geworden dan dat zij ooit zijn geweest. Oorspronkelijk werd het hemelwater grotendeels geïnfiltreerd in de akkers. In de huidige situatie, waar akkers plaats hebben gemaakt voor bestrating, hebben de greppels de grotendeels de functie van waterafvoer en infiltratie overgenomen. Een deel van de verharding is waterpassend uitgevoerd met een water bufferende fundering waaruit water infiltreert in de bodem. Ondanks dat de akkers plaats hebben gemaakt voor bebouwing, is het beeld van de cultuurhistorische houtwallen en greppels behouden gebleven (Figuur 3).

Daarnaast vervullen de houtwallen nog steeds hun ecologische functie voor diverse diersoorten. In de voorbereidingsfase van de bouw is er in 2013 door Landschap Noord-Holland een grootschalig natuuronderzoek uitgevoerd in Zuiderloo. De natuurwaarden van het gebied zijn in kaart gebracht waarbij is gekeken naar flora en fauna die wettelijke bescherming genieten. Dit onderzoek was voornamelijk toegespitst op de rugstreeppad en vleermuis. In het gebied zijn rugstreeppadden waargenomen. De nodige mitigatiemaatregelen zijn destijds getroffen in de vorm van aangelegde poelen speciaal voor de rugstreeppadden. De greppels langs de houtwallen zijn mogelijk van groot belang voor aanwezige rugstreeppadden, omdat deze kunnen dienen als voortplantingsplaats. Vleermuizen zijn sporadisch waargenomen tijdens het onderzoek. Er zijn geen vaste verblijfplaatsen en vliegroutes waargenomen in het plangebied van vleermuizen die beschermd zijn conform de wet.

Naast zwaar beschermde vleermuizen en rugstreeppadden bieden de houtwallen wel geschikte gebruiksfuncties voor minder zwaar beschermde soorten. Van deze soorten wordt het leefgebied niet actief beschermd. Er kan hierbij gedacht worden aan algemene tuinvogels, algemeen voorkomende amfibieën en zoogdieren.

Figuur 3: Beeld van de huidige situatie waarin duidelijk te zien is dat de elzen in het verleden zijn afgezet. Bron afbeelding: Eigen foto Smit Groenadvies (19-1-2021).

2 Uitgangspunten en visie beheerplan

Voor het bepalen van het toekomstige beheer van de houtwallen is het van belang om de juiste uitgangspunten te hanteren. De volgende uitgangspunten worden in acht genomen voor het beheer:

- Beheereisen van houtwallen
- Behoud van het beheertype
- Wensen van de bewoners

2.1 Beheereisen van traditionele houtwallen

In Nederland worden verschillende landschapsgroepen van elkaar onderscheiden om de kwaliteit van de natuur te behouden en te verbeteren. Om beter inzicht te krijgen in de ontwikkeling van natuur en de kwaliteit hiervan, is de 'Index Natuur en Landschap' ontwikkeld door organisatie 'BIJ12'. BIJ12 werkt als uitvoeringsorganisatie voor de twaalf provincies. Zij ondersteunen provincies bij de uitvoering van hun gemeenschappelijke taken, met name op het gebied van vitaal platteland.

De bovengenoemde Index bevat allerlei verschillende beheergroepen om gebieden van elkaar te kunnen onderscheiden. Hierdoor kan het beheer beter uitgevoerd worden. Deze beheergroepen worden weergegeven met verschillende codes. Gemeentes krijgen subsidie van de overheid om deze verschillende beheergroepen te beheren. De hoogte van de subsidie verschilt per beheergroep gebaseerd op de kosten die nodig zijn voor het beheer.

Houtwallen vallen onder de beheergroep 'L01.02 Houtwal en houtsingel'. Voor deze beheergroep gelden een aantal eisen waaraan het element moet voldoen om geclassificeerd te kunnen worden als zijnde deze beheergroep. De eisen staan als volgt beschreven op de website van BIJ12:

Voorwaarden

- Een houtwal of houtsingel is een vrij liggend lijnvormig en aaneengesloten landschapselement, al dan niet groeiend op een aarden wal, met een opgaande begroeiing van inheemse bomen en/of struiken. De begroeiing wordt als hakhout beheerd;
- De houtwal of houtsingel is maximaal 20 meter breed;
- Elzensingels bestaande uit een enkele rij horen niet tot dit beheertype, maar tot het beheertype L01.03 Elzensingel (*Het sortiment van de houtwallen in Zuiderloo bestaat uit 60% els, 10% vuilboom, 10% meidoorn, 10% vlier, 10% kornoelje*);
- Windsingels om boomgaarden en kwekerijen horen niet tot dit beheertype.

Subsidieverplichtingen

1. Op natuurterrein: De beheerder dient het landschapselement in stand te houden. De wijze waarop hij deze instandhoudingsverplichting invult, is aan de beheerder zelf.
2. Op landbouwgrond: Het beheerpakket landschap kent een aantal beheereisen die moeten worden nageleefd (*De houtwallen in Zuiderloo bevinden zich niet in op een natuurterrein of landbouwgrond waardoor de gemeente geen subsidie ontvangt*).

Beheereisen

- Tenminste 75% van de oppervlakte van het element wordt als hakhout beheerd en periodiek afgezet;
- Snoeihout mag op stapels of rillen in het element verwerkt worden voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt;
- Er mag geen snoeihout verbrand worden in of in de directe omgeving van het element en als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element;
- Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in het element gebruikt worden;

- Het wallichaam wordt in stand gehouden als het element daarvan is voorzien;
- Het element mag niet betreden en/of beschadigd worden door vee. Indien het element is uitgerasterd moet het raster op een zodanige afstand staan dat vraat aan stammen wordt voorkomen;
- Sloopmaaisel of bagger mag niet verwerkt worden in het element;
- Het afzetten van het element wordt alleen verricht in de periode tussen 1 oktober en 15 maart.
Overhangende takken kunnen gedurende het gehele jaar worden teruggesnoeid (*Overhangende takken in deze situatie zijn in dit geval belemmerend voor het beheer van de greppels*).

2.2 Behoud en beheer van de huidige houtwallen en greppels

Zoals in paragraaf 1.3 beschreven staat, is de functie van de houtwallen en greppels veranderd. Mede door achterstallig onderhoud zijn sommige houtwallen niet meer duurzaam te handhaven. De houtwallen in Zuiderloo vallen hierdoor al niet meer onder de beheergroep 'L01.02 Houtwal en houtsingel'. Hierdoor is traditioneel beheer niet meer mogelijk en ook niet gewenst.

Desondanks de houtwallen niet meer op traditionele wijze beheerd kunnen worden, wenst de gemeente Heiloo de houtwallen wel te behouden. De houtwallen zijn van grote cultuurhistorische waarde voor Zuiderloo en vormen een belangrijk esthetisch beeld voor de woonwijk. Daarnaast vervullen zij de nodige ecologische waarden. Het is daardoor zaak om beheer toe te passen waarmee het cultuurhistorische beeld en de huidige waarden van de houtwallen en greppels gewaarborgd blijven. Om een houtwal te behouden en vitaal te laten zijn is regelmatig afzetten noodzakelijk. De keuze van de noodzakelijke maatregelen worden gedaan op basis van de expertise van een ETT'er (European Tree Technician) en de werkzaamheden worden door een professionele aannemer uitgevoerd.

3 Beheermaatregelen

In dit hoofdstuk staan de beheersmaatregelen beschreven. Als eerste worden de standaard beheersmaatregelen voor houtwallen beschreven. De wens van de gemeente is om de houtwallen in Zuiderloo niet volgens de standaard beschreven beheermaatregelen te gaan beheren, maar om meer maatwerk te bieden zodat ook de wensen van de bewoners kunnen worden meegenomen in het beheer.

3.1 Standaard beheermaatregelen

In de bijlage van dit document staan de standaardbeheermaatregelen beschreven, uitgewerkt door BIJ12. Dit zijn niet de beheermaatregelen die getroffen gaan worden voor de houtwallen in Zuiderloo. De maatregelen zijn beschreven om een indicatie te geven hoe houtwallen in het algemeen beheerd worden. Deze maatregelen vormen wel de basis van de beheermaatregelen die getroffen gaan worden in Zuiderloo. In de huidige situatie worden de houtwallen afgezet op een hoogte van 70cm.

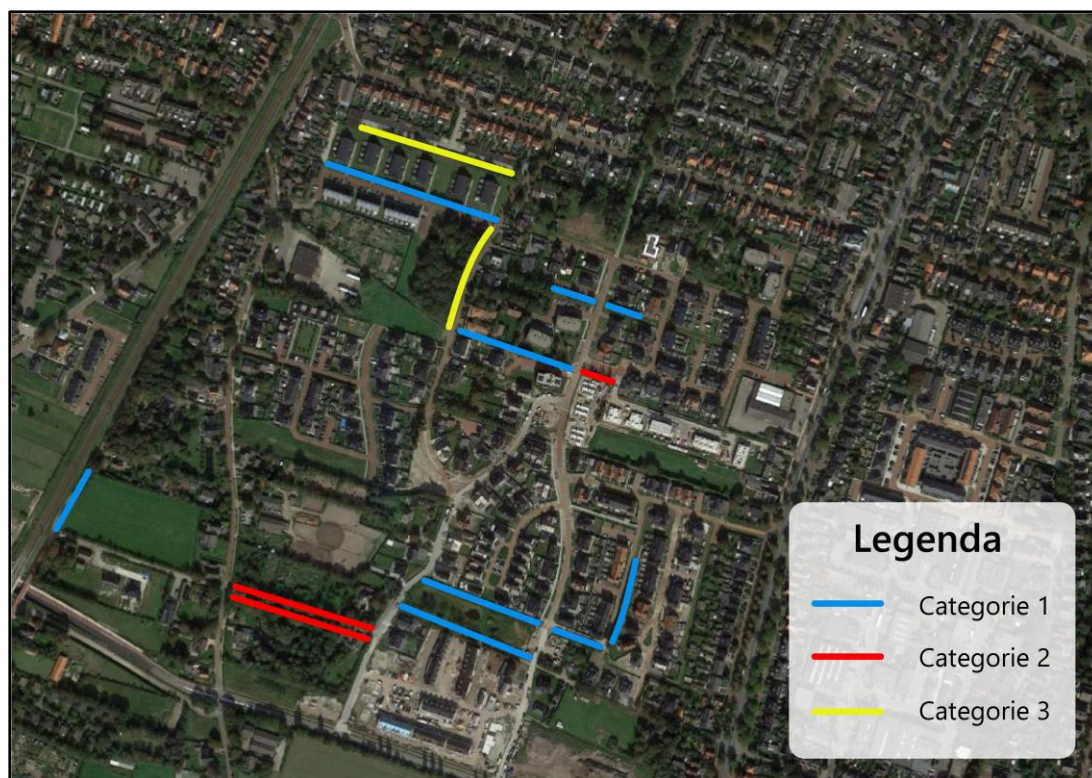
3.2 Invulling aan de beheermaatregelen

Het doel van de gemeente is om het cultuurhistorische beeld van de houtwallen te behouden. Daarnaast is een deel van de bovengenoemde beheermaatregelen niet van toepassing voor de houtwallen in Zuiderloo. De houtwallen in Zuiderloo bevatten bijvoorbeeld geen rasters die onderhouden moeten worden. De alternatieve invulling voor het beheer is ontwikkeld door Smit Groenadvies. Bij het totstandkoming van de maatregelen is gebruik gemaakt van de deskundigheid van een ETT'er (European Tree Technician), ecologen en een landschapontwerper. Bij het opstellen van de beheermaatregelen is rekening gehouden met diverse uitgangspunten:

- Standaard beheersmaatregelen die de basis vormen van het beheer;
- De mogelijkheden qua beheer i.v.m. huidige situatie door beheer in het verleden;
- Wensen van de bewoners.

Aan de hand van deze drie bovengenoemde uitgangspunten zijn de beheermaatregelen opgesteld. Vanwege de huidige staat van de houtwallen en greppels kunnen sommige delen niet meer duurzaam onderhouden worden. De staat van de houtwallen verschilt per locatie in het plangebied. Er is daardoor onderscheid gemaakt tussen drie verschillende soorten beheersmaatregelen. Deze zijn ieder afgestemd op de mogelijkheden wat betreft de staat en conditie van de huidige houtwallen en greppels. De locaties van de houtwallen binnen het plangebied staan aangegeven in de kaarten hieronder (Figuur 4 & 5). Het eerste figuur geeft aan de locaties van de houtwallen en hoe deze beheerd worden. Het tweede figuur geeft aan welk van de houtwallen in het beheer zijn van de gemeente Heiloo. Alleen deze houtwallen die binnen de beheergrenzen vallen en in kadastraal eigendom zijn worden door de gemeente beheerd. De bepaling per categorie is gedaan middels een ruwe algemene schatting van de totale houtwal. Het kan zijn dat bepaalde delen van één houtwal wel in goede staat verkeren en de rest van de houtwal niet. Voordat de houtwallen definitief beheerd kunnen worden moeten deze door een boomdeskundige (ETT'er) beoordeeld worden.

De eerste stap voor het opstellen van het beheer is dat voor alle houtwallen de boomvormers moeten worden bepaald. Boomvormers zijn de soorten die van nature de nijging hebben om een stam te vormen en hoog te worden. Boomvormers kunnen hierdoor niet meer beheerd worden. Deze opname zal worden uitgevoerd door een boomdeskundige. Tijdens de inventarisatie wordt indien gewenst ook een bomenpaspoort aangemaakt waarin alle noodzakelijke boomgegevens staan vermeld. De geselecteerde bomen uit de houtwallen worden vervolgens meegenomen in de BVC (Boom Veiligheid Controle). Afhankelijk van de status en gezondheid van een boom wordt deze periodiek gecontroleerd.

Figuur 4: Overzichtsk kaart van het plangebied met daarin de beheer categorieën. Blauw = Categorie 1, Geel = Categorie 2, Rood = Categorie 3. Bron afbeelding: Google maps.

Figuur 5: Overzicht van de houtwallen die binnen de beheergrenzen van de gemeente vallen (groen), de houtwallen die buiten de beheergrenzen van de gemeente vallen (paars).

Voor het onderhoud van de bomen is geen kapvergunning nodig omdat de bomen samen als één geheel beheerelement gezien worden. Daarnaast staan de bomen niet in de monumentale of beeldbepalende lijst van Heiloo waardoor ze niet kapvergunning plichtig zijn. De bomen in de houtwallen kunnen ook niet als monumentale bomen worden aangewezen. Deze boomvormers komen namelijk niet in aanmerking voor de monumentale en beeldbepalende lijst. De criteria hiervoor zijn terug te vinden in het Bomenbeleidsplan Heiloo 2018 in hoofdstuk 8.3. Om de houtwallen wel op te nemen in de monumentale lijst zouden deze als structuur benoemd kunnen worden. Hiervoor dient een uitzondering gemaakt te worden op de criteria net als bij een herdenkingsboom zoals meegenomen in het Boombeleidsplan Heiloo 2018. Echter omdat dit niet is meegenomen in het beleid zal hiervoor een voorstel moeten worden gedaan welke moet worden goedgekeurd door de raad. De gemeente is dan ook de partij die ervoor kan kiezen om deze structuren als cultuurhistorische elementen op te nemen in haar beleid. Hierdoor krijgen ze extra bescherming en kunnen er eisen aan worden gesteld m.b.t. bijvoorbeeld het verwijderen van de houtwallen. Daarnaast is het regelmatig afzetten van houtwallen noodzakelijk voor het behoud van deze houtwallen en valt om deze reden onder bestendig beheer.

3.2.1 Categorie 1

De beheersmaatregelen voor deze categorie worden toegepast op de houtwallen die in de beste conditie zijn. Het betreffen ook de houtwallen in combinatie met greppels. De houtwallen in combinatie met greppels dienen als één geheel te worden gezien. Dit omdat beide elementen sterk afhankelijk van elkaar zijn. Het beheer van deze houtwallen is deels afgestemd op de standaard beheersmaatregelen.

Het eerste verschil tussen dit beheer en het standaard beheer is dat de houtwallen in plaats van eens per 7 jaar, elk jaar voor 20% afgezet gaan worden. Dit betreft 20% van het totaal oppervlakte waarin boomvormers niet mee worden genomen. Hierdoor blijft het beeld van de houtwallen en de functie van erfscheiding behouden. Door het verspreid afzetten wordt ruimte gecreëerd in de houtwal voor struikbegroeiing. Diverse faunasoorten als vogels en kleine zoogdieren profiteren van deze struikbegroeiing. De reden waarom de houtwallen afgezet moeten worden is omdat de soorten welke zijn toegepast, snel groeiende soorten zijn in vergelijking tot andere houtopstanden. Wanneer dit afzetten niet gebeurt, raakt de ruimte boven de greppels sneller beknopt en kunnen deze daardoor niet goed beheerd worden.

Juist de greppels zijn in de huidige situatie van belang voor de waterafvoer en dienen daardoor 'schoon' te blijven. Om de greppels vrij te houden van natuurlijk afval is ervoor gekozen om het overhangende takmateriaal boven de greppels te snoeien. De overhangende takken voor deze snoei worden afgezet tot aan de stam. Goed beheer van de greppels is van belang, omdat deze mogelijk gebruikt worden door de rugstreeppad als voortplantingswater. De greppels dienen daardoor vaker gemaaid te worden dan gebruikelijk om deze jaarrond schoon te houden van plantmateriaal. Daarnaast dienen er ook stuwen te worden toegevoegd aan de greppels. Hierdoor wordt water langer vastgehouden en kan het langzaam infiltreren in de grond.

In het standaard beheer wordt het vrijkomende hout afgevoerd en vernietigd. In het toekomstige beheer gaat dit hout gebruikt worden voor de inrichting van een takkenril binnen de houtwallen die zich daar goed voor lenen. De voornaamste functie van een takkenril is het bevorderen van de biodiversiteit. Takkenrillen zijn aantrekkelijk als verblijfplaats voor vogels, amfibieën en kleine zoogdieren. Daarnaast zorgt een takkenril ervoor dat de houtwal dichter wordt. Het is daardoor van belang dat de takkenrillen regelmatig aangevuld worden met takmateriaal. Dit geeft een positief effect op het beeld van de houtwal als erfafscheiding.

Het overzicht van de beheersmaatregelen voor beheercategorie 1 is te vinden in de onderstaande tabel. Een visualisatie en uitwerking van de te nemen maatregelen staan in de bijlage van dit document.

Tabel 1: Overzicht van de beheersmaatregelen voor beheercategorie 1.

Maatregel	Activiteit	Normbepalende omstandigheden
Voorinspectie bomen	Voorafgaand aan het beheer worden de bomen door een deskundige beoordeeld	
Jaarlijks terugzetten van de houtwal	Vellen, korten, uitdragen (per hectare)	20% van het totale oppervlakte van de houtwal vellen, korten, uitdragen houtwal
-	Waar mogelijk vrijkomend hout verwerken in een takkenril in de houtwallen	Takkenril is niet hoger dan 150cm en niet breder dan 100cm
-	Vrijkomend materiaal wat te klein is om te verwerken in de takkenril afvoeren naar erkend verwerkingsbedrijf	-
Ieder jaar verwijderen van ongewenste vegetatie	Bestrijden van ongewenste houtsoorten in de houtwal	Hoogte 1-2 meter, <5% bedekking
Ieder jaar inboeten landschapselement	Inboeten 1000 stuks per ha	Houtwal en houtsingel
Ieder jaar maaien landschapselement	Maaien perceelsrand (per hectare)	Maaien perceelstrand houtwal/houtsingel met bosmaaier
Waar nodig snoeien van de overhangende takken boven de greppel	Machinaal uitvoeren, wanneer onderhoudstrook niet toereikend is handmatig uitvoeren	Takken terugzetten tot aan stam
-	Waar mogelijk vrijkomend hout verwerken in een takkenril in de houtwallen	Takkenril is niet hoger dan 150cm en niet breder dan 100cm
-	Vrijkomend materiaal wat te klein is om te verwerken in de takkenril afvoeren naar erkend verwerkingsbedrijf	-
Greppelstuw plaatsen	Het eenmalig plaatsen van een greppelstuw	
2- 4 maal per jaar greppel uitmaaien afhankelijk van de locatie	Greppel uitmaaien met een bosmaaier	Greppel moet schoon zijn van overtollig plantaardig materiaal
BVC	Periodieke BVC controle voor boomvormers	Bomen moeten voldoen aan normen

3.2.2 Categorie 2

De beheersmaatregelen voor deze categorie worden toegepast op houtwallen die worden gekenmerkt door de boomdeskundige als categorie 2. Het gaat hierbij onder andere ook om houtwallen in combinatie met greppels. Deze manier van beheer vindt al plaats in Zuiderloo bij de houtwal aan de Hazelaar (Figuur 6&7).

Deze houtwallen zullen gefaseerd worden onderhouden. De houtwallen worden om de 8 meter teruggesnoeid. Dat wil zeggen dat er in een strook van 8 meter afgezet gaat worden. Vervolgens blijft de strook van 8 meter daarna onaangetast. Over ca. 5 jaar worden deze delen van de elzenwal gesnoeid. Waar beplanting ontbreekt wordt onkruid verwijderd en vindt inboet plaats. De boomvormen waarvan de conditie zodanig slecht is dat deze niet meer gehandhaafd kunnen worden, zullen worden verwijderd. Deze worden op voorhand bepaald door een boomdeskundige en worden één op één herplant.

Het overzicht van de beheersmaatregelen voor beheercategorie 2 is te vinden in de onderstaande tabel.

Tabel 2: Overzicht van de beheersmaatregelen voor beheercategorie 2.

Maatregel	Activiteit	Normbepalende omstandigheden
Voorinspectie bomen	Voorafgaand aan het beheer worden de bomen door een deskundige beoordeeld	
Iedere 5 jaar terugzetten van de houtwal	Vellen, korten, uitdragen (per hectare)	Om en om 8 meter afzetten
-	Vrijkomend hout verwerken in een takkenril in de houtwallen	Takkenril is niet hoger dan 150cm en niet breder dan 100cm
-	Vrijkomend materiaal wat te klein is om te verwerken in de takkenril afvoeren naar erkend verwerkingsbedrijf	-
Ieder jaar verwijderen van ongewenste vegetatie	Bestrijden van ongewenste houtsoorten in de houtwal	Hoogte 1-2 meter, <5% bedekking
Ieder jaar inboeten landschapselement	Inboeten 1000 stuks per ha	Houtwal en houtsingel
Ieder jaar maaien landschapselement	Maaien perceelsrand (per hectare)	Maaien perceelstrand houtwal/houtsingel met bosmaaier
Greppelstuw plaatsen	Het eenmalig plaatsen van een greppelstuw	
2- 4 maal per jaar greppel uitmaaien afhankelijk van de locatie	Greppel uitmaaien met een bosmaaier	Greppel moet schoon zijn van overtollig plantaardig materiaal
BVC	Periodieke BVC controle voor boomvormers	Bomen moeten voldoen aan normen

Figuur 6: Zomerbeeld van het beheer aan de Hazelaar. Bron afbeelding: Google maps (augustus 2020).

Figuur 7: Winterbeeld van het beheer aan de Hazelaar. Bron afbeelding: eigen foto Smit Groenadvies (19-1-2021).

3.2.3 Categorie 3

De houtwallen die onder deze beheercategorie vallen zijn niet meer duurzaam te handhaven. Het betreffen houtwallen waarin de bomen in zodanige slechte conditie zijn dat deze een gevaar vormen voor de openbare veiligheid. De reden dat deze houtwallen in slechte conditie verkeren is door achterstallig onderhoud in de afgelopen jaren. Doordat de bomen in het verleden telkens afgezet zijn en elders op de stam zijn gaan uitlopen vindt er nu grote instabiliteit plaats aan de stam. Wanneer deze bomen doorgroeien brengt dit de openbare veiligheid in gevaar. Bovendien zijn deze bomen te ver doorgegroeid om deze nog te beheren. Het uiteindelijke doel van de houtwallen in deze beheercategorie is om deze geheel te renoveren.

Het is van belang dat deze risicobomen verwijderd worden om de openbare veiligheid te bewaren. Als eerste zullen de bomen worden geïnventariseerd. Vervolgens wordt de houtwal gerooid en opnieuw beplant. Tijdens de beginfase van de herplant zal extra beheer nodig zijn in verband met begeleiding en inboet. Uiteindelijk zullen deze houtwallen beheerd worden conform beheercategorie 1. Ook zal hier een plan van aanpak ontwikkeld voor moeten worden.

Het overzicht van de beheersmaatregelen voor beheercategorie 3 is te vinden in de onderstaande tabel.

Tabel 3: Overzicht van de beheersmaatregelen voor beheercategorie 3.

Maatregel	Activiteit	Normbepalende omstandigheden
Voorinspectie bomen	Voorafgaand aan het beheer worden de bomen door een deskundige beoordeeld	
Rooien	Volledig rooien van alle bestaande vegetatie aanwezig in de houtwal	
Grondverbetering	Het eventueel aanvullen van de houtwallen met teelaarde en plantgereed maken van de ondergrond	
Herinrichten	Aanplanten van bosplantsoen	Aangeplante soorten bestaan uit het bestaande sortiment van de huidige houtwallen (Het sortiment van de houtwallen in Zuiderloo bestaat uit 60% els, 10% vuilboom, 10% meidoorn, 10% vlier, 10% kornoelje)
Onderhoud tijdens de beginfase van de aanplant	Begeleiding snoei en inboeten	
Beheren als beheercategorie 1	Wanneer houtwal voldoende gegroeid is beheren als beheercategorie 1	
BVC	Periodieke BVC controle	Bomen moeten voldoen aan normen

5 Bibliografie

Bij12, z.d. Landschapselementtypen – L.01.02 Houtwal en houtsingel

Bij12, z.d. Kennisdocument rugstreeppadden

BIJ12, 2019, Standaardkostprijs directe werkzaamheden natuur- en landschapsbeheer

Gemeente Heiloo, 2015. Beleidsnotitie Cultuurhistorische waardevolle groenstructuren in Zuiderloo

Gemeente Heiloo, 2017. Beleidsnotitie cultuurhistorisch waardevolle groenstructuren.

Gemeente Heiloo, 2012. Groendbeleidsplan Heiloo 2012-2022

Gemeente Heiloo, z.d. Sortiment bomen, hagen en houtwallen voor Zandzoom

Gemeente Heiloo, 2015, Vastgesteld bestemmingsplan Zuiderloo

Landschap Noord-Holland, 2013, Natuuronderzoek Zuiderloo

RCE, 2020. Atlas landschappelijk groen erfgoed Nederland

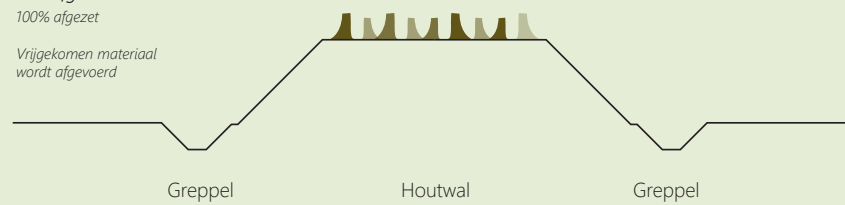
Bijlage I: Standaardbeheermaatregelen voor houtwallen

Maatregel	Activiteit	Normbepalende omstandigheden
Verwijderen van ongewenste vegetatie	Bestrijden ongewenste houtsoorten houtwal/houthakbosje	Hoogte 1-2 meter, <5% bedekking
Onderhouden/vervangen raster	Jaarlijks aanvullend onderhoud raster houtwal	
Inboeten landschapselement	Inboeten 1000 stuks per ha	Houtwal en houtsingel
Maaien landschapselement	Maaien perceelsrand (per hectare)	Maaien perceelstrand houtwal/houtsingel met bosmaaier
Tijdelijk verwijderen raster	Tijdelijk opbreken raster en oprollen (per hectare)	Landschappelijk bosje in open landschap
-	Tijdelijk opbreken raster en oprollen (per hectare)	Landschappelijk bosje in open landschap
Vellen/snoeien bomen-landschap	Opruimen en verwijderen vrijkomend hout (per hectare)	Onderhoud houtwal
-	Opruimen en verwijderen vrijkomend hout (per hectare)	Onderhoud hoge houtwal, opruimen na eindkap 25 jaar
-	Opruimen en verwijderen vrijkomend hout (per hectare)	Opruimen na eindkap, holle weg en graft
-	Opruimen en verwijderen vrijkomend hout (per hectare)	Onderhoud hoge houtwal, opruimen na afzetten 7e en 14e jaar
-	Vellen, korten, uitdragen (per hectare)	Vellen, korten, uitdragen houtwal
-	Vellen, korten, uitdragen (per hectare)	Afzetten hoge houtwal 7e en 14e jaar
-	Vellen, korten, uitdragen (per hectare)	Vellen, korten en uitdragen, eindkap hoge houtwal
-	Vellen, korten, uitdragen (per hectare)	Eindkap holle weg en graft

Beheersmaatregelen categorie 1 Dwarsprofiel

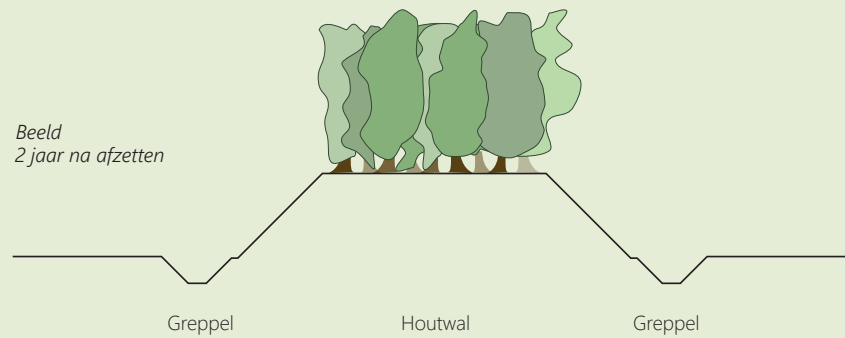
Beeld is kaal en naast de houtige gewassen wordt de gehele onderbeplanting verwijderd. Al het vrijgekomen materiaal wordt verwijderd.

*Beeld
Pas afgezet*
100% afgezet
Vrijgekomen materiaal
wordt afgevoerd

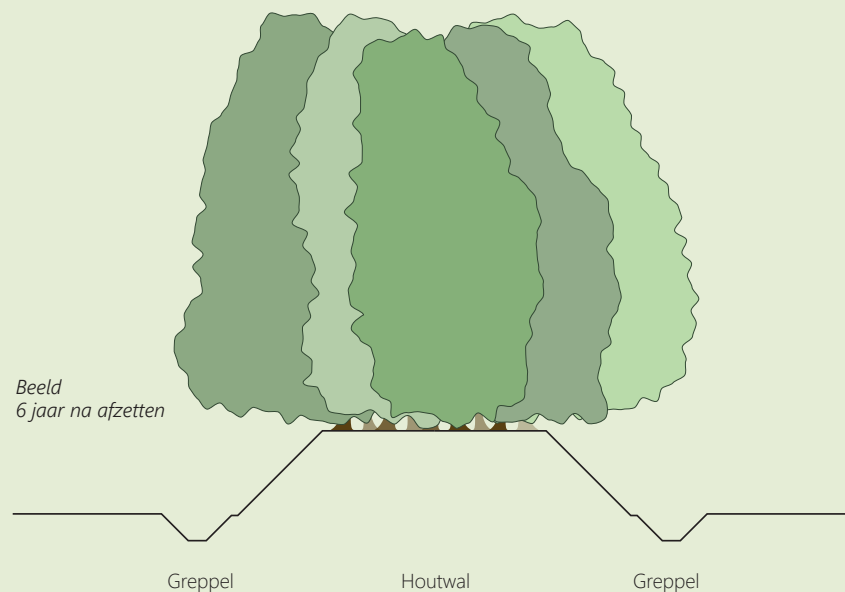
Na twee jaar zijn de afgezette houtige beplanting opnieuw uitgelopen. Door het afzetten zijn er ook meer uitlopers gevormd en wordt hierdoor een dichtere bosschage gevormd.

*Beeld
2 jaar na afzetten*

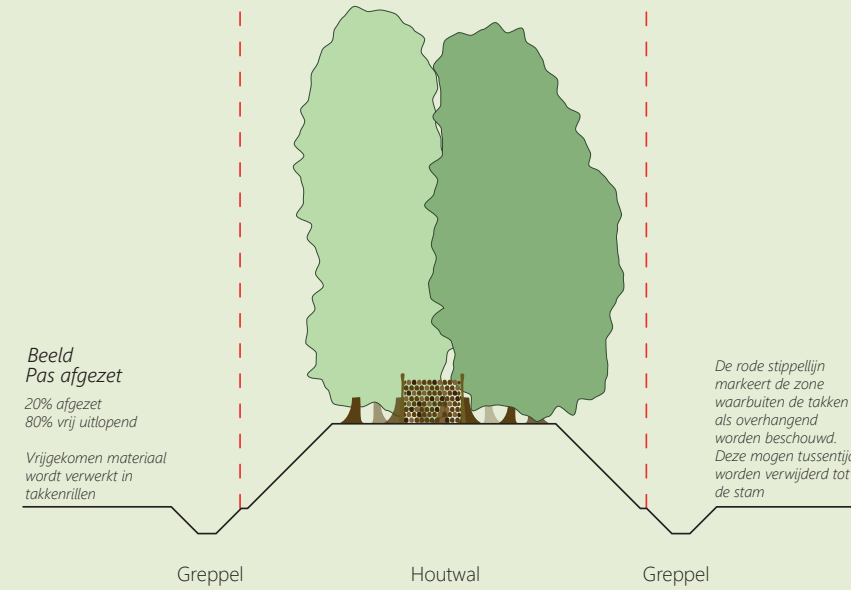

Na zes jaar is de houtwal in het stadium gekomen dat deze weer wordt afgezet. Hierbij is de houtwal in zijn volgroeide vorm gekomen.

*Beeld
6 jaar na afzetten*

*Beeld
Pas afgezet*
20% afgezet
80% vrij uitlopend
Vrijgekomen materiaal
wordt verwerkt in
takkenrillen

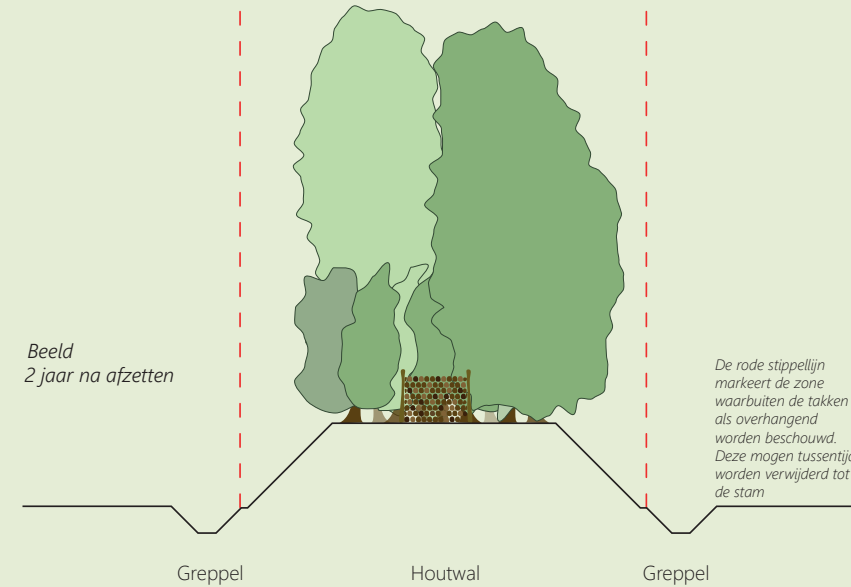

*De rode stippellijn
markeert de zone
waarbuiten de takken
als overhangend
worden beschouwd.
Deze mogen tussentijds
worden verwijderd tot
de stam*

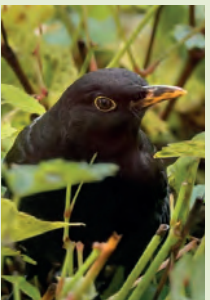

Het vrijgekomen materiaal bij het afzetten wordt verwerkt in een takkenril die op de houtwal wordt aangebracht. Deze takkenril zal beschutting aan diverse dieren zoals kleine zoogdieren, amfibieën en vogels bieden. Daarnaast zullen geselecteerde bomen blijven staan om het groene karakter te behouden. Deze zorgen voor verminderde doorkijk en geven de wijk meer groene massa.

*Beeld
2 jaar na afzetten*

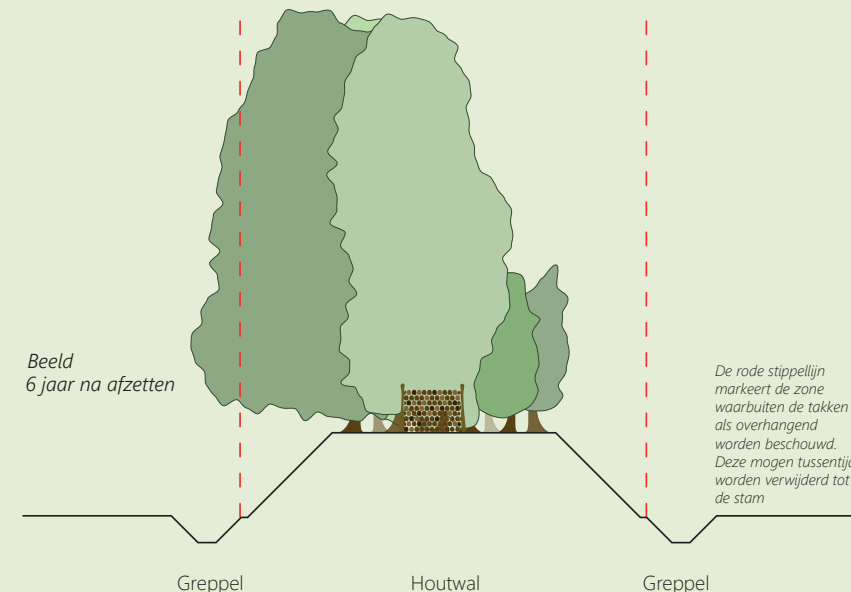

*De rode stippellijn
markeert de zone
waarbuiten de takken
als overhangend
worden beschouwd.
Deze mogen tussentijds
worden verwijderd tot
de stam*

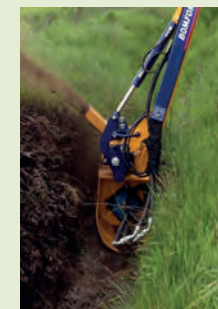

Door het verschil in hoogte en massa is de houtwal vanaf 2 jaar al een goed groenbuffer in de woonwijk. Daarnaast geeft ook de takkenril een visuele barrière welke daarnaast ecologische voordelen heeft zoals hierboven beschreven

*Beeld
6 jaar na afzetten*

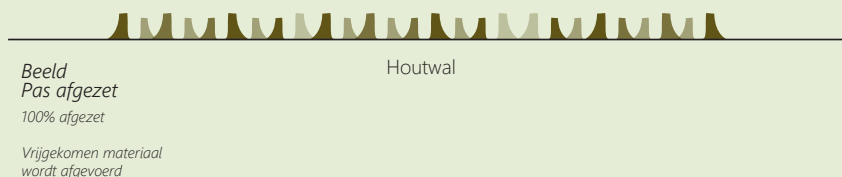
*De rode stippellijn
markeert de zone
waarbuiten de takken
als overhangend
worden beschouwd.
Deze mogen tussentijds
worden verwijderd tot
de stam*

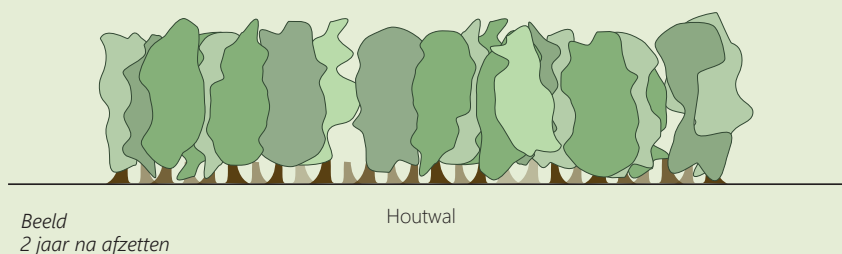
Na 2 jaar kan de houtwal overhangende takken opleveren, daarnaast kan dit natuurlijk ook ontstaan door de geselecteerde bomen welke wel mogen uitgroeien. Wanneer deze de zone bereiken waarin de takken als overhangend worden beschouwd mogen de takken worden verwijderd. Dit is om geen overlast te geven bij parkeren, toegankelijkheid van paden of het schonen van de greppels t.b.v. de afwatering.

Beheersmaatregelen categorie 1 Lengteprofiel

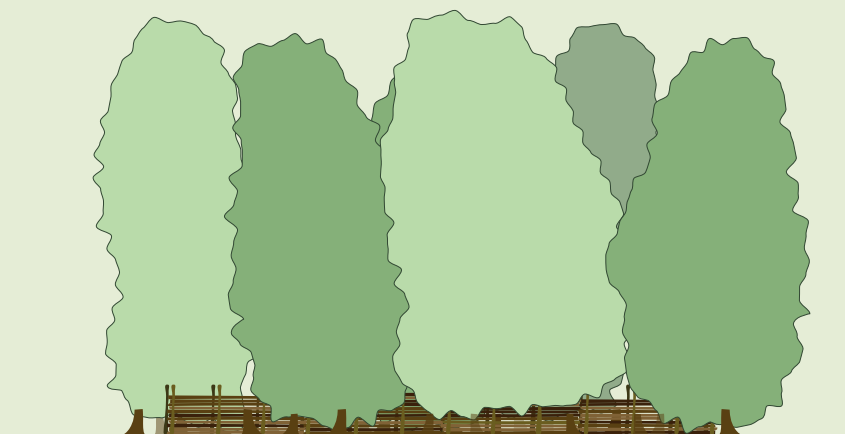
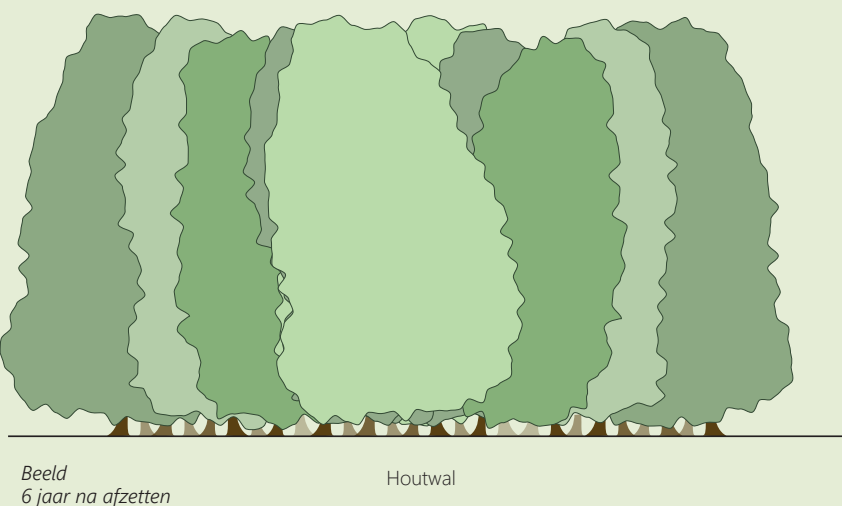
Beeld is kaal en naast de houtige gewassen wordt de gehele onderbeplanting verwijderd. Al het vrijgekomen materiaal wordt verwijderd.

Na twee jaar zijn de afgezette houtige beplanting opnieuw uitgelopen. Door het afzetten zijn er ook meer uitlopers gevormd en wordt hierdoor een dichtere bosschage gevormd.

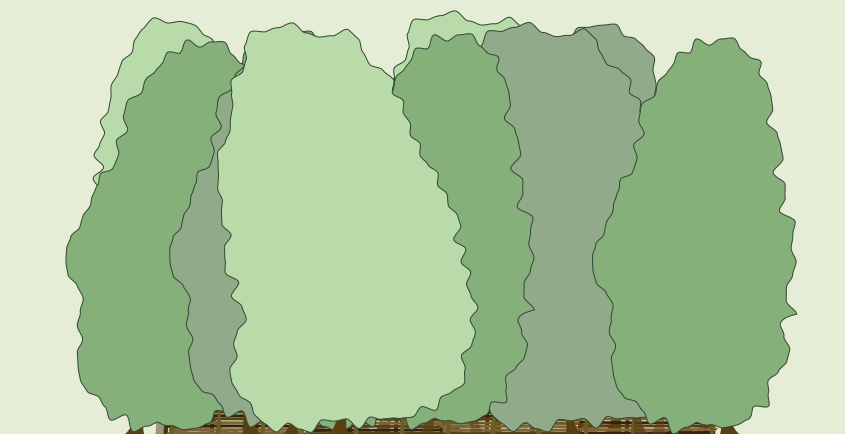
Na zes jaar is de houtwal in het stadium gekomen dat deze weer wordt afgezet. Hierbij is de houtwal in zijn volgroeide vorm gekomen.

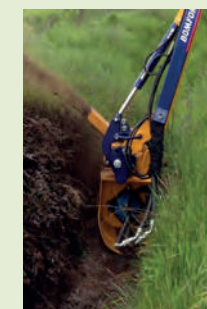
Het vrijgekomen materiaal bij het afzetten wordt verwerkt in een takkenril die op de houtwal wordt aangebracht. Deze takkenril zal beschutting aan diverse dieren zoals kleine zoogdieren, amfibieën en vogels bieden. Daarnaast zullen geselecteerde bomen blijven staan om het groene karakter te behouden. Deze zorgen voor verminderde doorkijk en geven de wijk meer groene massa.

Door het verschil in hoogte en massa is de houtwal vanaf 2 jaar al een goed groenbuffer in de woonwijk. Daarnaast geeft ook de takkenril een visuele barrière welke daarnaast ecologische voordelen heeft zoals hierboven beschreven

Na 2 jaar kan de houtwal overhangende takken opleveren, daarnaast kan dit natuurlijk ook ontstaan door de geselecteerde bomen welke wel mogen uitgroeien. Wanneer deze de zone bereiken waarin de takken als overhangend worden beschouwd mogen de takken worden verwijderd. Dit is om geen overlast te geven bij parkeren, toegankelijkheid van paden of het schonen van de greppels t.b.v. de afwatering.

Legenda

- plangens bestemmingsplan Zuiderloo 2015
- houtwal in eigendom bij gemeente - bestaand (1690 m1)
- houtwal in eigendom bij gemeente - nieuw aangeplant (60 m1)
- houtwal nog niet in eigendom bij gemeente - bestaand (360 m1)
- houtwal nog niet in eigendom bij gemeente - nog aan te planten ter versterking van de structuur (250 m1)
- houtwal in eigendom bij particulier - blijvend (530 m1)
- Totaal 2.890 m1 houtwal (gemiddeld 3 meter breed)
- categorie volgens notitie 'Cultuurhistorische waardevolle groenstructuren te Zuiderloo' d.d. 21 juli 2015

